[2018] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 78

ਰਾਜ (ਐਨ ਸੀ ਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ)

ਬਨਾਮ

ਪੰਕਜ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2009 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2299)

30 ਅਕਤੂਬਰ 2018

[ਆਰ. ਭਾਨੂਮਤੀ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਬੈਨਰਜੀ, ਜੇ.ਜੇ.

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860–ਧਾਰਾ 376 (2) (ਜੀ) - ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੇ 28.07.1997 ਨੂੰ ਰਾਤ 9.00 ਵਜੇ ਉਸ ਦੀ ਝੁੱਗੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ - ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮਾੜਾ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ - ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸੀ, ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ, ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ, FSL ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਮਕਸਦ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ FIR ਨੰਬਰ 558/97 (ਇੱਕ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਦਰਜ) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, 28.07.1997 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 07.30 ਵਜੇ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਸੈਕਸ ਵਰਕਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ) ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਰਾਤ 09.20

ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ - DWS 1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 28.07.1997 ਨੂੰ ਰਾਤ 08.20 ਵਜੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਰੀਬ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ - ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਰਾਤ 09.30 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ 28.07.1997 ਨੂੰ ਰਾਤ 09.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸਨ (ਉਕਤ F.I.R (*FIR*) ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ) - F.I.R ਨੰਬਰ 558/97 ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਥਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ - ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੌਖਾ ਗੁਣ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਇਕ ਪਾਸੇ - ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

XXXXXX

ਰਾਜ (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ) ਬਨਾਮ ਪੰਕਜ ਚੌਧਰੀ 79

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 – ਧਾਰਾ 391 – ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ - ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਅਧੀਨ - ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973- ਧਾਰਾ 340- ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤਾਂ- ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਬੂਤ- ਬਲਾਤਕਾਰ- ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਗਵਾਹੀ-ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੇ,

ਕਿਹਾ ਕਿ : 1.1 ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ MLC ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ FSL ਰਿਪੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪੇਟੀਕੋਟ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵੀਰਜ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 13, 15] [87-F; 88-C]

1.2 ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। CR. P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ/ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਮਾੜੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਝੁੱਗੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ DWS-1 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਕਰੀਬ 7-8 ਔਰਤਾਂ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 20] [90-C-E]

XXXXXX

1.3 **Cr.P.C.** ਦੀ ਧਾਰਾ 391 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ, ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਤਾਂ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਧਾਰਾ 391 CR.P.C. ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ; ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹਫਤਾ ਪਹਿਲਾਂ 21.07.1997 ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਨੈਤਿਕ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਆਸਾਨ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਵੀ ਨਿੱਜਤਾ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ

ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੌਖੀ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 21, 22) [90-G-H; 91-A-C]

1.4 ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ, ਪੀੜਤ ਦੇ 'ਢਿੱਲੇ ਨੈਤਿਕ ਚਰਿੱਤਰ' ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਹੋਣ ਵਰਗੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਸਾਨ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਕਾਰਨ ਬਲਾਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਪੀੜਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਕਿਸੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ 'ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕਾਰਕ' ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 23, 24) [91-ਡੀ, ਐਫ-ਐਚ; 92-ਏ-ਬੀ]

XXXXXX

1.5 ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ, ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ, FSL ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਮਕਸਦ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ DWS 1 ਅਤੇ 2 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। DWS 1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 28.07.1997 ਨੂੰ ਰਾਤ 08.20 ਵਜੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਰੀਬ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 160 ਤਹਿਤ FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਰਾਤ 09.20 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ 28.07.1997 ਨੂੰ ਰਾਤ 09.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸਨ (F.I.R ਨੰਬਰ 558/97 ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ)। (ਪਾਰਸ 25, 29 ਅਤੇ 30) [92-B-C; 93-H; 94-A-B]

1.6 FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਅਤੇ FIR ਨੰਬਰ 559/97 ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਸਮੂਹ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। F.I.R. ਨੰਬਰ 558/97 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। CR. P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 391 ਤਹਿਤ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸਭ ਕੁਝ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। F.I.R. ਨੰਬਰ 558/97 ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖਣਾ ਸਹੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੰਯੁਕਤ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੁਆਇੰਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। (ਪਾਰਸ 31, 32 ਅਤੇ 33) [94-C-D, H]

XXXXXX

1.7 ਜੁਆਇੰਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ DCP ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 193 ਅਤੇ 195 IPC ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਧਿਰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਲਬ ਕੀਤਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ/ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੈਰੀਅਰ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ FIR ਨੰਬਰ 559/1997 ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 34, 36) [95-ਏ-ਬੀ, ਡੀ; 97-ਡੀ]

1.8 CR.P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਕਸਟੋਡੀਅਨ ਲੈਜੀਸ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਕੀ ਧਾਰਾ 340 CR.P.C. ਤਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। Cr. P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ

ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ Cr. P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ....."। ਹਾਲਾਂਕਿ Cr. P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਵਿਵੇਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। Cr. P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ, ਉਹ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ, ਸਹੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਧਾਰਾ 340 CR. P.C. ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ- (i) ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 195 Cr. P.C. ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) (ਆਈ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ (ii) ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 37-39) [97-E-H; 98-F-G]

1.9 ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗਲਤੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ "ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 193 ਅਤੇ 195 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 211 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ।" ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 41, 42) [100-E-F; 101-C-D]

XXXXXX

ਰਾਜ (ਐਨ ਸੀ ਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ) ਬਨਾਮ ਪੰਕਜ ਚੌਧਰੀ 83

ਅਮਰਸੰਗ ਨਥਾਜੀ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਬਨਾਮ ਹਾਰਦਿਕ ਹਰਸ਼ਦਭਾਈ ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2017)** 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 113: [2016] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 80; ਛੱਜੂ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਧੇ ਸ਼ਿਆਮ ਅਤੇ ਹੋਰ (1971) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 774: [1971] ਬੇਨਤੀ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 172 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਿਤਾ ਗਿਆ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਬਨਾਮ ਮਧੁਰਕਰ ਨਾਰਾਇਣ ਮਾਰਡੀਕਰ (1991) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 57; ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (1996) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 384: [1996] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 532; ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਉਰਫ ਉਂਡਰੀਆ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2006) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 283; ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਨ.ਕੇ. ਦੋਸ਼ੀ (2000) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 30: [2000] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 818; ਐਸ.ਕੇ. ਵਿਸ਼ਵੰਬਰਨ ਬਨਾਮ ਈ. ਕੋਯਾਕੁੰਜੂ ਅਤੇ ਹੋਰ (1987) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 109; ਮਨੀਸ਼ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (2001) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 596: [2000] 4 ਬੇਨਤੀ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 74; ਚਿੰਤਾਮਨੀ ਮਾਲਵੀਆ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ (2018) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 151 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ		
(1991) 1 SCC 57	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 22
[1996] 1 SCR 532	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 23
(2006) 1 SCC 283	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 24
[2000] 2 SCR 818	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 24
(1987) 2 SCC 109	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 35

[2000] 4 Suppl. SCR 74	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 36
[2016] 12 SCR 80	ਭਰੋਸਾ ਕਿਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 40
(2018) 6 SCC 151	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 40
[1971] Suppl. SCR 172	ਭਰੋਸਾ ਕਿਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 41

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2009 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2299.

2000 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 384 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 05.05.2009 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਨਾਲ

2009 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2298 ਵਿਚ।

XXXXXX

ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਵਧੀਕ ਵਕੀਲ ਜਨਰਲ, ਮੁਕੁਲ ਗੁਪਤਾ, ਸੰਜੇ ਆਰ ਹੇਗੜੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਿਰਨ ਸੂਰੀ, ਸਿਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟਸ, ਸੱਤਿਆ ਮਿੱਤਰਾ ਗਰਗ, ਸੁਮਿਤ ਕੇ ਆਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਤੁਸ਼ਾਰ ਗੁਪਤਾ, ਦੀਪਾਂਸ਼ੂ ਪੰਵਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੰਜੂ ਅਗਰਵਾਲ, ਸੁਧਾਧਰ ਕੁਮਾਰ, ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਬਰੂਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਧਿਕਾ ਗੁਪਤਾ, ਸਿਧਾਂਤ ਕੇ, ਪੀ ਕੇ ਡੇ, ਪ੍ਰਣਯ ਰੰਜਨ, ਬੀ ਵੀ ਬਲਰਾਮ ਦਾਸ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੋਤੀ ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਸ਼ੀਮਤੀ ਆਦਿਆ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ :

ਆਰ. ਭਾਨੂਮਤੀ, ਜੇ.

1. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ 2000 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 384 ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 05.05.2009 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ/ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 376 (2) (ਜੀ) ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ-ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ (ਸੀ ਏ ਨੰਬਰ 2298/2009) ਵਿਰੁੱਧ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 193 ਅਤੇ 195 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ।

2. ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਝੁੱਗੀ ਕੈਂਪ, ਕਟਵਾੜੀਆ ਸਰਾਏ ਵਿਖੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ/ਉੱਤਰਦਾਤਾ 28.07.1997 ਨੂੰ ਰਾਤ ਕਰੀਬ 9.00 ਵਜੇ ਉਸ ਦੀ ਝੁੱਗੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬੀੜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬੀੜੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ/ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ/ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਗੁੰਜੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾੜ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ। ਰੌਲਾ ਸੁਣਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (PW-3) ਦੀ ਮਾਂ ਬਸ਼ੀਰਾ ਖਤੂਨ ਉੱਥੇ ਆਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਚਾਰਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ/ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਝੁੱਗੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ

ਆਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ। ਬਸ਼ੀਰਾ ਖਤੂਨ (PW -3) ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਝੁੱਗੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੇਹੋਸ਼ ਪਿਆ ਦੇਖਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਕੰਟਰੋਲ ਰੂਮ (PCR) ਦੀ ਵੈਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ (ਏਮਜ਼) ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਈ। ਰਾਤ ਕਰੀਬ 11.45 ਵਜੇ, ਡਾਕਟਰ ਮੋਨਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ MLC (ਸਾਬਬਕਾ-PW 6 / ਏ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ "ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਜੰਘਾਂ ਦੇ ਮੱਧਮ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ 4 x 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਸਨ"। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਬਲਾਊਜ਼ ਖੱਬੀ (ਬਾਜ਼ੂ) ਬਸਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿੱਛਲੇ ਪਾਸੇ ਫਟਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

XXXXXX

3. ਰਾਤ ਕਰੀਬ 9.30 ਵਜੇ ਹੌਜ ਖਾਜ਼ PCR/ਸਾਊਥ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਹੌਜ ਖਾਜ਼ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਝੁੱਗੀ ਵਿਖੇ ਕਿਸੇ ਝਗੜੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ। ਐਸ.ਆਈ (SI-ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ) ਜੈ ਭਗਵਾਨ (PW -7) ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਮ (PW-4) ਦੇ ਨਾਲ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ PCR ਵੈਨ ਰਾਹੀਂ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਜੈ ਭਗਵਾਨ (PW -7) ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਨਾਲ ਏਮਜ਼ ਗਏ ਅਤੇ ਉਥੇ PW -1 ਫੂਲਾ (ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ) ਨੂੰ ਪਾਇਆ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ PW -1 ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਫਿੱਟ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਐਸ ਆਈ ਜੈ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ/ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ 29.07.1997 ਨੂੰ ਤੜਕੇ 02.30 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 376 IPC ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਕਾ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 02.50 ਵਜੇ

ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 29.07.1997 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 03.15 ਵਜੇ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 IPC ਤਹਿਤ FIR ਨੰਬਰ 559/97 ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਯਾਨੀ 28.07.1997 ਨੂੰ ਰਾਤ ਕਰੀਬ 11.45 ਵਜੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਡਾਕਟਰ ਮੋਨਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। MLC (ਸਾਬਕਾ-PW 6/ਏ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਜੰਘਾਂ ਦੇ ਮੱਧਮ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੇ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਬਲਾਊਜ਼ ਖੱਬੀ ਬਸਤੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ MLC (ਸਾਬਕਾ-PW 6/ਏ) ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਫਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਸੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਵਾਧੂ ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪੇਟੀਕੋਟ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ/ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

5. ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ/ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 376 (2) (ਜੀ) ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਕਸੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੱਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। Cr.P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ/ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ PW-1-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਮਾੜੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

XXXXXX

6. PW-1-ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ, ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ/ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 376 (2) (ਜੀ) ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ/ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ/ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ CR.P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 391 ਤਹਿਤ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਲੈਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 376 (2) (ਜੀ) ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ/ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਝੁੱਗੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਸੈਕਸ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ 28.07.1997 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 07.30 ਵਜੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 09.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ FIR ਨੰਬਰ 559/97 ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ 28.07.1997 ਨੂੰ ਰਾਤ 08.50 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 10.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਘਟਨਾ 28.07.1997 ਨੂੰ ਰਾਤ 09.00 ਵਜੇ ਵਾਪਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ।

7. ਜੁਆਇੰਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (EX.-DW6/ਏ) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ DCP ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਜੈ ਭਗਵਾਨ (PW 7), ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ

(DWS -3) ਅਤੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸਾਗਰ ਚੰਦ (DWS -5) ਵਿਰੁੱਧ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 193 ਅਤੇ 195 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਜੈ ਭਗਵਾਨ (PW -7), ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ (DWS -3) ਅਤੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸਾਗਰ ਚੰਦ (DWS -5) ਨੇ 2009 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2298 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

8. ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਸ੍ਰੀ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ PW-1-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ/ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਹਿਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜੁਆਇੰਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (Ex.-DWS 6/A) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਨਾ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

XXXXXX

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ-ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਮੁਕੁਲ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸੰਜੇ ਆਰ-ਹੇਗੜੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ-ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ 193 ਅਤੇ 195 IPC ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੈਰੀਅਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

10. ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਵੀਨ ਚਤੁਰਵੇਦੀ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲੀਗਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਪੂਰਵਕ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ/ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ PW-1-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 160 ਤਹਿਤ FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 28.07.1997 ਨੂੰ ਰਾਤ 08.50 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 10.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ (FIR ਨੰਬਰ 559/97) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ/ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ/ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ/ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

11. ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ/ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

12. PW-1-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਏ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ/ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2-ਗੁੰਜੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਪੰਕਜ ਚੌਧਰੀ, ਕਾਸਿਮ ਅਤੇ ਜੈ ਲਾਲ ਯਾਦਵ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਬਲਾਊਜ਼ ਪਾੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਉੱਥੇ ਆਈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਭੱਜ ਗਏ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (PW -3) ਦੀ ਮਾਂ ਬਸ਼ੀਰਾ ਖਤੂਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਝੁੱਗੀ ਛੱਡਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ।

13. ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ MLC (Ex.-PW6/A) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੋਨਿਕਾ ਨੇ MLC (Ex.-PW6/A) ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਬਲਾਊਜ਼ ਖੱਬੀ ਬਸਤੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਫਟਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਜੰਘਾਂ 'ਤੇ 4 × 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ।

XXXXXX

14. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਉੱਤਪੰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ/ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਜ਼ਖਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਦੋਵਾਂ ਪੱਟਾਂ ਦੇ ਮੱਧਮ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ 4 × 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੇ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੁਆਰਾ

ਝੂਠਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਬਲਾਊਜ਼ ਖੱਬੀ ਬਸਤੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਫਟ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ MLC (Ex.-PW6/A) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੱਟਾਂ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਬਾਹਰੀ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

15. ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ FSL ਰਿਪੋਰਟ (EX-DW7/ਜੀ) ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪੇਟੀਕੋਟ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵੀਰਜ (ਸਾਬਕਾ-1) ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। FSL ਰਿਪੋਰਟ (Ex.-PW7/G) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਗਜ਼ੀਬਿਟਸ **3ਐਸ1** ('**ਪੰਕਜ ਲੇਬਲ** ਵਾਲੇ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਦਾਗ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ) 'ਤੇ ਖੂਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; **3S2** (ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਦਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਗੌਜ਼ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਜਿਸ 'ਤੇ 'ਕਾਸਿਮ' ਦਾ ਲੇਬਲ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ); ਅਤੇ **3S3** (ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਦਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਗੌਜ਼ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਜਿਸ 'ਤੇ 'ਜੈ ਲਾਲ' ਦਾ ਲੇਬਲ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ)। ਜੈਵਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ	ਮੂਲ ਕਿਸਮਾਂ	**ABO ਗਰੁੱਪ ਟਿੱਪਣੀਆਂ**
3S1 (ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਦਾਗ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਜਿਸ 'ਤੇ 'ਪੰਕਜ' ਦਾ ਲੇਬਲ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ)		ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ
3S2 (ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਦਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਗੌਜ਼ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਜਿਸ 'ਤੇ 'ਕਾਸਿਮ' ਦਾ ਲੇਬਲ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ)		ਅਸੰਚਾਲਕ
3S3 (ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਦਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਗੌਜ਼ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਜਿਸ 'ਤੇ 'ਜੈ ਲਾਲ' ਦਾ ਲੇਬਲ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ)		"B' ਗਰੁੱਪ
ਵੀਰਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ (ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ-1-ਪੇਟੀਕੋਟ)		"B' ਗਰੁੱਪ

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪੇਟੀਕੋਟ 'ਤੇ 'ਬੀ' ਸਮੂਹ ਦੀ ਵੀਰਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਜੈ ਲਾਲ (3S3) ਦੇ ਖੂਨ 'ਬੀ' ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੀਰੋਲੋਜੀ ਰਿਪੋਰਟ 3S1 (ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਦਾਗ ਵਾਲੇ ਗੈਜ਼ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਜਿਸ 'ਤੇ 'ਪੰਕਜ' ਦਾ ਲੇਬਲ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ); 3S2 ('ਕਾਸਿਮ' ਲੇਬਲ ਵਾਲੇ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਦਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਗੈਜ਼ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ) ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਿਹਾ; ਸ਼ਾਇਦ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਟੁੱਟਣਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

XXXXXX

ਰਾਜ (ਐਨ ਸੀ ਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ) ਬਨਾਮ ਪੰਕਜ ਚੌਧਰੀ [ਆਰ. ਭਾਨੂਮਤੀ, ਜੇ.] 89

16. FSL ਰਿਪੋਰਟ (ਸਾਬਕਾ-PW 7/ਜੀ) ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ MLC (ਸਾਬਕਾ-PW 6/ਏ) ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਕੱਪੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਕੋਲ ਵਾਧੂ ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ" ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਜੈ ਭਗਵਾਨ (PW -7) ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਕਿ "ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਡਿਊਟੀ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਟੀਕੋਟ ਅਤੇ ਸਲਾਈਡਾਂ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸੀਲਬੰਦ ਪਾਰਸਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜੋ “FSL” ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ 28.07.1997 ਨੂੰ ਰਾਤ 11.45 ਵਜੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਜਦਕਿ ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਜੈ ਭਗਵਾਨ (PW-7) ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 29.07.1997 ਨੂੰ ਤੜਕੇ 02.30 ਵਜੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਪੇਟੀਕੋਟ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ,

ਸਾਨੂੰ MLC (ਸਾਬਕਾ-PW 6 / ਏ) ਅਤੇ ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਜੈ ਭਗਵਾਨ (PW -7) ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਅਸੰਤੁਲਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

17. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 29.07.1997 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ ਹੀ ਹੋਸ਼ ਆਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਜੈ ਭਗਵਾਨ 29.07.1997 ਨੂੰ ਤੜਕੇ 02.30 ਵਜੇ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਉੱਤਪੰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (PW -1) ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ 05.11.1999 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਜੈ ਭਗਵਾਨ (PW 7) ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਫਿੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (PW -1) ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਸਾਬਕਾ-PW 1/ਏ). ਐਸ.ਆਈ. ਜੈ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ 29.07.1997 ਨੂੰ ਤੜਕੇ 02.30 ਵਜੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

18. ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਯਾਨੀ 29.07.1997 ਨੂੰ ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਜੈ ਭਗਵਾਨ (PW -7) ਨੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ/ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ 11.36 ਵਜੇ ਤੋਂ 11.38 ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ *ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਕਲੀਨਿਕਲ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹਨ"*/ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਅਤੇ ਸਮੀਅਰ ਦੀ ਸਲਾਈਡ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਮਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਇਸ ਨੂੰ FSL

ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, FSL ਰਿਪੋਰਟ (ਸਾਬਕਾ-PW 7/ਜੀ) ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (ਬੀ ਗਰੁੱਪ) ਦੇ ਪੇਟੀਕੋਟ 'ਤੇ ਵੀਰਜ ਦੇ ਦਾਗ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ/ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 4-ਜੈ ਲਾਲ ਯਾਦਵ ਦੇ ਬਲੱਡ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਸਨ।

XXXXXX

19. Cr. P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਧਾਰਾ 313 Cr.P.C. ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ 29.07.1997 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 04.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 29.07.1997 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 04.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 29.07.1997 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11.36 ਵਜੇ ਤੋਂ 11.38 ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਝੂਠਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਥਿਤੀ ਹੈ।

20. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। Cr. P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ/ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਮਾੜੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ

ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਮਹਾਨੰਦਾ ਝਾ (DWS -1) ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਝੁੱਗੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਲਗਭਗ 7-8 ਔਰਤਾਂ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਸਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

XXXXXX

ਰਾਜ (ਐਨ ਸੀ ਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ) ਬਨਾਮ ਪੰਕਜ ਚੌਧਰੀ [ਆਰ. ਭਾਨੂਮਤੀ, ਜੇ.] 91

21. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਅਜਿਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 21.07.1997 ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਬਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਹਿਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। Cr. P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 391 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ, ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਤਾਂ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਧਾਰਾ 391 Cr.P.C. ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ; ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਸਹੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ,

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹਫਤਾ ਪਹਿਲਾਂ 21.07.1997 ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

22. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਨੈਤਿਕ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ***ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਧੁਰਕਰ ਨਾਰਾਇਣ ਮਾਰਡੀਕਰ*** *(1991)* 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 57 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਸਾਨ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਵੀ ਨਿੱਜਤਾ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੈਖੀ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਹੈ।

23. ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ, ਪੀੜਤ ਦੇ 'ਢਿੱਲੇ ਨੈਤਿਕ ਚਰਿੱਤਰ' ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਹੋਣ ਵਰਗੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਸਾਨ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਕਾਰਨ ਬਲਾਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ***ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (1996) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 384 ਵਿੱਚ,*** ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

"16. .....ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜਿਨਸੀ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਅਸ਼ਲੀਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ..... (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ) **[ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]।**

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

XXXXXX

24. ਹੁਣ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। [**ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਉਰਫ ਉਡਰੀਆ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2006) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 283]**। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਾਸਨ ਜਾਂ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਪੀੜਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਕਿਸੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ 'ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕਾਰਕ' ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ

ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ***[ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਨ.ਕੇ. ਦੋਸ਼ੀ (2000) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 30]***

25. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ, ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ, FSL ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਮਕਸਦ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋ FIR ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

26. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਤ ਕਰੀਬ 8.05 ਵਜੇ ਥਾਣਾ ਹੌਜ ਖਾਸ ਵਿਖੇ DD ਨੰਬਰ 67-ਬੀ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਝੁੱਗੀ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਝਗੜੇ ਬਾਰੇ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 160 ਤਹਿਤ FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਵਿੱਚ ਰਾਤ 10.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ (DWS-3) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਰਾਤ ਕਰੀਬ 8:18 ਵਜੇ ਇਕ ਮਹਿਲਾ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸਰਲਾ ਟੋਪੋ ਅਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸਾਗਰ ਚੰਦਰ (DWS-5) ਨਾਲ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਝੁੱਗੀਆਂ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਝਗੜਾ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰੱਕਾ ਨੂੰ ਇਕ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨਾਲ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 160 ਤਹਿਤ FIR ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ 28.07.1997 ਨੂੰ ਰਾਤ 09.20 ਵਜੇ ਥਾਣਾ ਹੌਜ ਖਾਸ ਵਿਖੇ F.I.R ਨੰਬਰ 558/97 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ (DWS-3) ਨੇ ਚਾਰ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਤ 08:50 ਵਜੇ ਤੱਕ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸੀ।

XXXXXX

ਰਾਜ (ਐਨ ਸੀ ਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ) ਬਨਾਮ ਪੰਕਜ ਚੌਧਰੀ [ਆਰ. ਭਾਨੂਮਤੀ, ਜੇ.]93

27. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਰਤਨ ਲਾਲ (DWS-4) ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ (DWS -3) ਨੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਰਾਤ 08:52 ਵਜੇ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ FIR ਰਾਤ 09:20 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ 09:20 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਉਕਤ F.I.R. ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਚਾਰ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ 08:52 ਵਜੇ ਤੱਕ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ FIR ਨੰਬਰ 559/97 ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੜਕ ਅਤੇ ਝੁੱਗੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਇੰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਲਈ ਇਕੱਲੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਰਾਤ 09.00 ਵਜੇ ਆਪਣੀ ਝੁੱਗੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ।

28. ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਘਟਨਾ (FIR ਨੰਬਰ 559/97) ਰਾਤ ਕਰੀਬ 09.00 ਵਜੇ ਵਾਪਰੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਸੇ ਥਾਣਾ ਹੌਜ ਖਾਸ ਨੂੰ ਰਾਤ ਕਰੀਬ 09.30 ਵਜੇ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ। ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਜੈ ਭਗਵਾਨ (PW -7) ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਮ (PW-4) ਨਾਲ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ PCR ਵੈਨ ਰਾਹੀਂ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਜੈ ਭਗਵਾਨ (PW -7) ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਮ (PW-4) ਦੇ ਨਾਲ ਏਮਜ਼ ਗਏ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਥੇ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 29.07.1997 ਨੂੰ ਤੜਕੇ 02.30 ਵਜੇ ਉਸਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਕਾ ਨੂੰ ਤੜਕੇ 02.50 ਵਜੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ

IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 IPC ਤਹਿਤ FIR ਨੰਬਰ 559/97 ਤਹਿਤ ਕੇਸ 29.07.1997 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 03.15 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

29. FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਰਾਤ 08.50 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ 28.07.1997 ਨੂੰ ਰਾਤ 09.00 ਵਜੇ ਆਪਣੀ ਝੁੱਗੀ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ/ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਝੁੱਗੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, PCR ਵੈਨ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਥੋਂ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਜੈ ਭਗਵਾਨ, ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਮ (PW -4) ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (PW -1) ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੁਆਇੰਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਮਿਤੀ 07.11.2000 (Ex.-DW6/A) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਐਸ.ਕੇ.ਗੌਤਮ, ਡੀ.ਸੀ.ਪੀ ।

XXXXXX

30. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 160 ਤਹਿਤ FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ 09.20 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਾਨੰਦ ਝਾ (DWS -1) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ "*ਉਕਤ ਔਰਤਾਂ ਰਾਤ 08.30 ਵਜੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।*" ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ *ਸ਼ਰਾਬੂਦੀਨ (DWS -2) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ "ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੂਲਾ (PW -1) ਸਮੇਤ ਉਕਤ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਝੁੱਗੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫਿਰ ਮੈਂ PCR ਵੈਨ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ PCR*

ਵੈਨ ਆਈ ਅਤੇ ਫੂਲਾ ਨੂੰ ਲੈ ਗਈ...../ ਹਾਈ ਕੋਰਟ DWS 1 ਅਤੇ 2 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। DWS 1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 28.07.1997 ਨੂੰ ਰਾਤ 08.20 ਵਜੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਰੀਬ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 160 ਤਹਿਤ FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਰਾਤ 09.20 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ 28.07.1997 ਨੂੰ ਰਾਤ 09.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸਨ (F.I.R ਨੰਬਰ 558/97 ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ)।

31. FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਅਤੇ FIR ਨੰਬਰ 559/97 ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। F.I.R. ਨੰਬਰ 558/97 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। Cr. P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 391 ਤਹਿਤ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸਭ ਕੁਝ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। F.I.R. ਨੰਬਰ 558/97 ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖਣਾ ਸਹੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

32. ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੰਯੁਕਤ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ (ਸਾਬਕਾ-DWS 6/ਏ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਧਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ (DWS -6) ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਪੂਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਾਇਰੀ ਐਂਟਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਮੋਦ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ (ASSISTANT SUB-INSPECTOR) ਕਮਲ ਦੇਵ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਰੇਲ ਦੇ ਜੁਆਇੰਟ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਰਾਤ 09.00 ਵਜੇ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਐਸ ਆਈ (SUB-INSPECTOR) ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ (DWS -3) ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ

ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ 08.50 ਵਜੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੁਲਿਸ ਐਸ.ਕੇ ਗੌਤਮ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਮੋਦ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਤੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ (ASSISTANT SUB-INSPECTOR) ਕਮਲ ਦੇਵ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਫਿਰ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਕਥਿਤ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ।

33. ਏ ਐਸ ਆਈ (ASSISTANT-SUB-INSPECTOR) ਕਮਲ ਦੇਵ, ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ PCR ਵੈਨ ਵਿੱਚ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੁਆਇੰਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

XXXXXX

34. ਜੁਆਇੰਟ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸਾਬਕਾ- DW6/A) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ DCP ਐਸ.ਕੇ ਗੌਤਮ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਰੁੱਧ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 193 ਅਤੇ 195 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਧਿਰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਲਬ ਕੀਤਾ। ਪੁਲਿਸ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ ਸਿਰਫ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ (ਸਾਬਕਾ-DWS 6/A) 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

35. ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ/ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੈਰੀਅਰ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ***ਐਸ.ਕੇ. ਵਿਸ਼ਵੰਬਰਨ ਬਨਾਮ ਈ. ਕੋਯਾਕੁੰਜੂ ਅਤੇ ਹੋਰ*** (1987) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 109 ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ: -

"9. ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਗਿਆ.....".

13. ਸਾਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਗਲਤੀ ਵੱਲ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਦਲੀਲ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 2 ਅਤੇ 3 ਵਿਰੁੱਧ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਉਲਟ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ

ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਲਟ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲਾ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ।

14. ..... ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਨਈਮ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1964 ਐਸ.ਸੀ 703, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

XXXXXX

ਜੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿਧਾਂਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ: ਜੱਜਾਂ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਨਿਡਰਤਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅਣਉਚਿਤ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੀ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਇਹ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜੱਜਾਂ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ, ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਕਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਵਿਆਪਕ ਆਮੀਕਰਨ ਉਸ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ (ਏ) ਕੀ ਉਹ ਧਿਰ ਜਿਸਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਹੈ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੈ; (ਬੀ) ਕੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਹਨ; ਅਤੇ (ਸੀ) ਕੀ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ

ਲਈ, ਇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵੇਂ ਅੰਗ ਵਜੋਂ, ਉਸ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਅਣਜਾਣ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲੇ ਨਿਆਂਇਕ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਜਮ, ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

ਇਸ ਅਨੁਪਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰ ਕੇ ਲਕਸ਼ਮਣਨ ਬਨਾਮ ਏਕੇ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (1975) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 466 ਅਤੇ ਨਿਰੰਜਨ ਪਟਨਾਇਕ ਬਨਾਮ ਸ਼ਸ਼ੀਭੂਸ਼ਣ ਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (1986) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 569 (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਧਿਰ ਸੀ) ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਟੈਸਟ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਫਸੋਸਜਨਕ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਉਲਟ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਹਲਕੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਕਥਿਤ ਇੱਛਾ ਸੀ।**[ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]**

36. **ਮਨੀਸ਼ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ** (2001) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 596 ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"42. ..... ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੈਰੀਅਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

43. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜਾਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ PW 30 (ਦੇਵੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ) ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ *ਗਿਆ। (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਨਈਮ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1964 ਐਸ.ਸੀ 703, ਚੌਧਰੀ ਜਾਗੇ ਰਾਮ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਬਨਾਮ ਹੰਸ ਰਾਜ ਮਿੱਢਾ (1972) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 181, ਆਰ ਕੇ ਲਕਸ਼ਮਣਨ ਬਨਾਮ ਏਕੇ ਸ੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ ਅਤੇ ਦੂਜਾ (1975) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 466, ਨਿਰੰਜਨ ਪਟਨਾਇਕ ਬਨਾਮ ਸ਼ਸ਼ੀਭੂਸ਼ਣ ਕਾਰ ਅਤੇ ਦੂਜਾ (1986) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 569 ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲ, ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ (200)7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 333." [ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]*

ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ FIR ਨੰਬਰ 559/1997 ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

37. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 193, 195 ਅਤੇ 211 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਧਾਰਾ 340 CR.P.C. ਧਾਰਾ 195 (1) (ਬੀ) CR.P.C. ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 340 CR.P.C. ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਕਸਟਡੀਅਨ ਲੈਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਕੀ ਧਾਰਾ 340 CR.P.C. ਤਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ।

XXXXXX

38. Cr. P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ....."। ਹਾਲਾਂਕਿ Cr. P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਵਿਵੇਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। Cr. P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ, ਉਹ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ, ਸਹੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 193, 195 ਅਤੇ 211 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ Cr.P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 340 (1) ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

39. CR.P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 340 (1) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

340- ਧਾਰਾ 195 - (1) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਦੋਂ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 195 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਂ

ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ, ਅਜਿਹੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ-

(ਓ) ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖੋਜ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੋ।

(ਅ) ਇਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰੋ।

(c) ਇਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜੋ।

(ਡੀ) ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲੈਣਾ, ਜਾਂ ਜੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣਾ; ਅਤੇ

(ਈ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬੰਨ੍ਹਣਾ।

ਧਾਰਾ 340 CR. P.C. ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ:

(i) ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 195 CR.P.C. ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) (ਆਈ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ

(ii) ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

40. ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 195 (1) (ਬੀ) CR.P.C. ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ***ਅਮਰਸੰਗ ਨਥਾਜੀ ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖੁਦ ਅਤੇ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਬਨਾਮ ਹਾਰਦਿਕ ਹਰਸ਼ਦਭਾਈ ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਹੋਰ*** *(2017) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 113* ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ:

XXXXXX

ਰਾਜ (ਐਨ ਸੀ ਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ) ਬਨਾਮ ਪੰਕਜ ਚੌਧਰੀ [ਆਰ. ਭਾਨੂਮਤੀ, ਜੇ.] 99

"6. ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 (1860 ਦਾ 45) (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "IPC" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 199 ਅਤੇ 200 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; ਪਰ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਗਲਤ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 340 (1) CR.P.C. ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਮੁੱਚੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ। (*ਦੇਖੋ ਕੇ.ਟੀ.ਐਮ.ਐਸ. ਮੁਹੰਮਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1992) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 178*)। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਹੈ।

7. ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਲੋੜ ਸਿਰਫ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ CR.P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਜੋ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। *(ਦੇਖੋ ਪ੍ਰੀਤੀਸ਼ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2002) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 253)*

8. *ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਮਾਰਵਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ (2005) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 370* ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਧਾਰਾ 340 CR.P.C. ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ 23 ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ:

XXXXXX

"23. Cr.P.C. ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 195 (1) (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰਤਬੱਧ ਹੈ "ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ"। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਰਸਤਾ ਤਾਂ ਹੀ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਨਾ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ।

ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 195 (1) (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਵਿਧਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਜਾਅਲੀ ਜਾਂ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੱਟ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਜਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਰੁਤਬੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸੰਕਲਪ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ 'ਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇਗੀ।

ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ***ਚਿੰਤਾਮਨੀ ਮਾਲਵੀਆ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ (2018) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 151*** ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

41. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਿਰੰਤਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗਲਤੀ ਹੈ। ***ਛੱਜੂ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਧੇ ਸ਼ਿਆਮ ਅਤੇ ਹੋਰ*** *(1971)* 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ *774* ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ: -

XXXXXX

ਰਾਜ (ਐਨ ਸੀ ਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ) ਬਨਾਮ ਪੰਕਜ ਚੌਧਰੀ [ਆਰ. ਭਾਨੂਮਤੀ, ਜੇ.] 101

"7. ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਤੇ ਚੇਤੰਨ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਇਕ ਬੁਰਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਬਿਨਾਂ ਉਚਿਤ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਇਸ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਉਦੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗਲਤੀ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਅਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਕੁਝ ਮਕੈਨੀਕਲ ਅਤੇ ਸਤਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ: ਇਹ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ...

42. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ "ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 193 ਅਤੇ 195 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਰੁੱਧ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 211 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ"। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ

ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

43. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ FIR ਨੰਬਰ 558/97 ਵਿੱਚ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸਾਬਕਾ-DWS 6/ਏ) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਥਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੈਖਾ ਗੁਣ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਧਾਰਾ 376 (2) (ਜੀ) ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟਣ ਵਾਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

44. IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 376 (2) (ਜੀ) ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 2013 ਦੇ ਐਕਟ 13 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ (03.02.2013 ਤੋਂ ਪਿਛਲੀ

ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ), ਧਾਰਾ 376-ਡੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਵੀਹ ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਵੇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 376 (2) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ *ਕਿ "ਅਦਾਲਤ, ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫ਼ੁਕਵੇਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ*। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਇਛੁੱਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

45. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 376 (2) (ਜੀ) ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ-ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 (CA ਨੰਬਰ 2299/2009) ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣ ਲਈ ਅੱਜ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹਫਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਵੀਨ ਚਤੁਰਵੇਦੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੀਮਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ/ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

46. ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ (2009 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2298 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਤਾਵਾਂ) ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi